

Regeringen
Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remiss Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning, SOU 2020:33

Yttrande över U2020/03826/GV

Nacka kommun är inte remissinstans för Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning, till SOU 2020:33, men vill mot bakgrund av förslagen anföra följande.

Nacka kommun *tillstyrker* förslagen för gymnasieskolan avseende

- Utökad information till eleverna (6.3.4)
- Förändrad lagstiftning avseende sekretessbestämmelser (6.3.6)
- Behov av fortsatt utredningar om kvalitet i yrkesämnena och hur gymnasieskolans utbildningar kan utvecklas (6.9.1, 6.9.2)
- Interkommunal ersättning (7.2.1, 7.2.2)

Nacka kommun *tillstyrker* delvis förslaget för gymnasieskolan avseende

- Införande av schablonbelopp i gymnasieskolan (7.2.3)

Nacka kommun *avstyrker* generellt övriga förslag för gymnasieskolan vilka innebär en inskränkt valfrihet för eleverna, inskränkning av näringsfriheten och ökad statlig styrning av gymnasieskolan.

Nacka kommun *tillstyrker* generellt förslagen för vuxenutbildningen men avstyrker förslagen om

- Alternativplats (6.6.10)
- Tvingande samverkansavtal (6.6.1)

Nacka kommun anser också att osäkerheten om fördelningen av utbildningsplatser inom ett samverkansområde samt finansieringen av tomma platser som staten beslutat om är mycket viktiga frågor som måste utredas vidare.

Nacka kommuns överväganden

Nacka kommun instämmer i problembilden att alltför få blivande gymnasieelever söker sig till en yrkesutbildning och att det därmed finns ett glapp till att fylla arbetsmarknadens behov av yrkesspecifik kompetens. Men utredarens förslag att lösa problemet med kompetensförsörjningen genom en ökad statlig styrning för gymnasieskolan kan Nacka kommun inte instämma i.

Som utredaren mycket riktigt påpekar har gymnasieelevernas egna val av utbildning stor betydelse för sannolikheten att fullfölja utbildningen. Med de här förslagen inskränks valmöjligheterna till den, trots allt, frivilliga utbildningen. En följd av att staten ska ges styrmedel att fälla in elever på utbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar och som staten anser bättre passar eleverna kan bli att endast elever med höga meritvärden kommer in på högskoleförberedande utbildningar och elever med lägre meritvärden styrs till yrkesprogrammen. Det skulle då, enligt utredaren, öka samhällets och elevers långsiktiga nytta av utbildningen – elevens behov. En viktig negativ aspekt av förslaget är att elevernas motivation, att känna studiegädje och fullfölja utbildningen, lär påverkas när deras möjlighet att välja utbildning har försämrats genom att staten minskar utbudet och valmöjligheterna.

I stället för den omfattande byråkratisering och centralstyrning som utredaren föreslår bör staten istället arbeta för att göra yrkesutbildningarna mer attraktiva för eleverna att söka. Utredningens förslag att utveckla gymnasieskolans utbildningar kan vara ett sätt. Förslaget att staten ska tillhandahålla en informationskanal med relevant information om utbildningen och vad utbildningen kan leda till är ett bra förslag. I stället för att minska valfriheten för eleverna så ska eleverna istället ges möjlighet att göra väl underbyggda utbildningsval. Om eleverna får tillgång till relevant information om utbildningarna och arbetsmarknadens behov samt ingångslön, löneutveckling, karriärutveckling etcetera, så skulle den informationen kunna påverka elevernas val i riktning mot arbetsmarknadens behov.

Samverkansavtal kommuner emellan är ett utmärkt sätt att ge gymnasieeleverna större valmöjligheter och en gemensam antagningsorganisation för de ingående kommunerna är bra ur ett elevperspektiv och även resurseffektivt. Det är också utmärkt om samverkansavtalet inkluderar introduktionsprogrammets yrkesintroduktion mot grupp av elever och programriktat val, så att även elever som inte är behöriga till nationella program ges större valmöjligheter. I och med skollagens skrivningar att hemkommunerna ska erbjuda ett allsidigt urval av program och inriktningar och så långt som det är möjligt anpassa utbudet efter ungdomarnas önskemål, finns det ingen anledning att staten ska detaljstyra att kommunerna måste ingå i ett primärt samverkansområde utifrån vissa fastställda krav. Staten har redan verktyg att genom Skolinspektionens tillsyn tillse att kommunerna följer skollagen. Förslaget att en kommun ska ta hänsyn till de fristående skolornas utbud som en del av hemkommunens utbud är bra, men tvånget att ingå i ett samverkansområde är fel väg att gå, liksom att de enskilda huvudmännens utbud ska

begränsas. De enskilda huvudmännen föreslås bli begränsade att utöka sin verksamhet – en inskränkning av näringsfriheten.

Utredaren har mycket svepande beskrivit att det är upp till kommunerna i ett samverkansområde hur utbildningsplatserna inom ett samverkansområde ska fördelas. Det kan innebära en mycket omständlig process och diverse särintressen kan stå i konflikt med varandra: Vem/vilka ska fatta det slutgiltiga beslutet om fördelningen av platserna, eventuella nedläggningar etcetera? Hur ska tomma platser finansieras och hur ska utbyggnaden av framtida gymnasieplatser finansieras?

Nacka kommun ser positivt på införande av ett kompensatoriskt schablonbelopp, vilket sedan flera år tillbaka har tillämpats inom Stockholms län och fungerar väl. Däremot kan beloppets storlek ifrågasättas, det bör vara mer flexibelt utifrån lokala förhållanden. Nacka kommun ser också positivt på förslaget att interkommunal ersättning föreslås gälla även inom ett samverkansområde och att ersättningen ska baseras på budget för kommande kalenderår, vilket då blir på lika villkor som ersättningen beräknas till fristående skolor. Ett annat finansieringsförslag rör stöd till inackordering för gymnasieelever på kommunala skolor, vilket föreslås överföras till CSN. Det är olyckligt att den rätten inskränks för de elever som av olika anledningar vill studera utanför hemorten, vilket inte bara behöver betyda elever med särskilda skäl.

Nacka kommun ser positivt på utredningens ambition att bredda utbudet och öka tillgången till yrkesutbildning i vuxenutbildning på gymnasial nivå. Eleverna ges möjlighet att fritt välja utbildning och kurser i det bredare utbud som då blir inom kommunernas samverkansområde. Förslaget om regionala underlag som stöd för huvudmännens planering av utbudet och hur utbudet i de samverkande kommunerna tillgodoser behoven på hela arbetsmarknaden, kan effektivisera individens väg mot hållbar egen försörjning genom förbättrat samarbete med arbetsförmedlingen. Nacka kommun ser också positivt på fortsatt krav på samverkan, men vänder sig emot att staten ska definiera hur samverkan ska se ut genom att kräva upprättande av samverkansavtal.

Förslaget att kommunerna ska kompenseras ekonomiskt för statens ökade ambitioner via det generella statsbidraget skapar större flexibilitet för den enskilda kommunen. Det är också positivt att det fortsatt går att söka riktade statsbidrag för bland annat arbetsplatsförlagd utbildning. Utredaren är dock alltför svävande när det gäller finansiering av eventuellt tomma platser på utbildningar vars platsantal staten har beslutat om. Statens ökade inflytande ökar risken för sämre matchning med lokala behov och förutsättningar. Det krävs fortsatt utredning kring hur tomma platser ska finansieras och också om en gemensam antagningsorganisation.

Nacka kommun är mycket tveksam till förslaget att sökande elev ska erbjudas en så kallad alternativplats i de fall det inte finns plats på den utbildning eleven ansökt till. Det innebär

en riktad anvisning från kommunens sida och inte en tilltro till individens förmåga att själv göra sina val av utbildning.

Nacka dag som ovan

Ordförande kommunstyrelsen

Stadsdirektör